

NORGES HØYESTERETT

Den 20. november 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-02308-A, (sak nr. 2015/1462), straffesak, anke over kjennelse,

A (advokat Kim Gerdts – til prøve)

Norsk Redaktørforening (partshjelper) (advokat Vidar Strømme)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Jan F. Glent)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Ringnes**: Saken gjelder kildevern etter straffeprosessloven § 125 og Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10. Spørsmålet er om et beslag som Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har foretatt av filmmateriale hos en dokumentarfilmskaper, skal opprettholdes.
- (2) PST iverksatte i april 2015 skjult etterforskning for å hindre flere personer, blant dem B, født 00. --- 1997 og C, født 00. --- 1985, i å begå brudd mot straffeloven § 147 d, ved å delta i en terrororganisasjon og/eller rekruttere medlemmer til en slik gruppe. Etterforskningen avdekket at B fremsto som stadig mer radikalisert, og at han planla å reise til Syria.
- (3) Gjennom den avvergende etterforskningen var PST også kjent med at A arbeidet med en film om ekstrem islamisme og rekruttering av fremmedkrigere, og at det i denne forbindelse ble gjort filmopptak hvor B og C deltok. A, som er daglig leder i produksjonsselskapet Curry Film AS, er en kjent norsk filmskaper, som blant annet har

regissert og produsert dokumentar- og spillefilmer om det norske innvandremiljøet. Filmfotografen var D, som også er journalist.

- (4) Den 7. juni 2015 reiste B mot Gøteborg i en bil som var eid av Curry Film AS. D og C var med i bilen. Den påfølgende morgenen 8. juni ble B pågrepet på Landvetter flyplass utenfor Gøteborg, mens han var i ferd med å reise til Syria. Han ble siktet for overtredelse av straffeloven § 147 d, jf. straffeloven § 49, og han ble varetektsfengslet. Siktelsen går ut på at B forsøkte å slutte seg til terrororganisasjonen ISIL, og at han hadde anskaffet diverse utstyr som var ment for dette. Også C er siktet.
- (5) Mandag 8. juni 2015 rundt klokken 1700 avdekket PST ved kommunikasjonsavlytting at C ringte til D. I samtalen ba C D passe på "tingene sine, minnebrikken og alt ... gi det til Ulrik eller noe". I en senere telefonsamtale samme dag sa C videre at "de ikke skal få tak i de tingene der". PST tolket dette slik at minnebrikkene inneholdt viktige bevis i straffesaken mot B, og sannsynligvis også vesentlige opplysninger om Cs rolle i forbindelse med Bs forsøk på å reise til Syria. PST mistenkte at minnebrikkene befant seg hos A og mente at det var fare for bevisforspillelse.
- (6) Embetslederen ved det nasjonale statsadvokatembetet traff på denne bakgrunn samme dag beslutning om ransaking hjemme hos A, hvor han også har sitt filmstudio. Beslutningen ble truffet med hjemmel i straffeprosessloven § 197 andre ledd andre punktum, som gir adgang til ransaking av redaksjonslokale eller tilsvarende uten å vente på rettens beslutning, dersom det er sannsynlig at etterforskningen ellers vil bli vesentlig skadelidende.
- (7) Ransakingsbeslutningen var knyttet til siktelsen mot B og omfattet "informasjon av betydning som bevis".
- (8) Ransaking og beslag ble gjennomført hos A om kvelden 8. juni 2015. A fant selv frem og overleverte minnebrikker og en harddisk med alle opptakene som omhandlet B, og politiet foretok av denne grunn ikke søk på As lagringsmedier. A fikk samtykke av PST til å beholde en kopi av materialet, og ble følgelig ikke hindret i å arbeide videre med filmen. Det beslaglagte materialet utgjør seks til åtte timers opptak, og er derfor bare en mindre del av det totale filmmaterialet på omtrent 400 timer. Dagen etter ble beslaget forseglet og overlevert til tingretten. Det er ikke gjennomgått av PST.
- (9) PST fremsatte 9. juni 2015 begjæring til Oslo tingrett om opprettholdelse av beslaget i medhold av straffeprosessloven § 205 tredje ledd, jf. § 203 og § 204. A motsatte seg beslaget.
- (10) Oslo tingrett avsa 26. juni 2015 kjennelse med slik slutning:
- "1. Politiets begjæring om å opprettholde beslag hos A tas til følge.**
 - 2. I saksomkostninger betaler staten v/Justisdepartementet til A 83 581,25 – åttitretusenfemhundreogåttién – kroner og 25 – tjuefem – øre, innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer."**
- (11) Tingretten kom til at A som dokumentarfilmskaper tilhører personkretsen som kan påberope kildevern etter straffeprosessloven § 125. Tingretten la imidlertid til grunn at de

beslaglagte opptakene bare omfatter kilder som er kjent for PST, og at § 125 av denne grunn ikke får anvendelse. Tingretten kom videre til at EMK artikkel 10 i denne saken ikke kunne gi vern for upublisert materiale som ikke identifiserer ukjente kilder.

- (12) A anket til Borgarting lagmannsrett. For lagmannsretten leverte Norsk Redaktørforening skriftlig intervensjonsinnlegg etter en analogi fra tvisteloven § 15-8 første ledd.
- (13) Lagmannsretten avsa 17. juli 2015 kjennelse med denne slutning:
- "Anken forkastes."**
- (14) For lagmannsretten var det ikke bestridt at A faller innenfor den beskyttede personkretsen etter § 125. Lagmannsretten gikk gjennom det meste av det beslaglagte materialet, og konstaterte at mindre filmsekvenser viser et par uidentifiserte personer, og at materialet vil kunne avsløre uidentifiserte kilder. Saken sto derfor i en annen faktisk stilling enn for tingretten, og § 125 var som utgangspunkt til hinder for beslaget. Etter en samlet vurdering konkluderte likevel lagmannsretten "under betydelig tvil" med at det var grunnlag for å gjøre unntak fra kildevernet.
- (15) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen. Norsk Redaktørforening har erklært representativ partshjelp etter analogi fra tvisteloven § 15-7 første ledd bokstav b.
- (16) Høyesteretts ankeutvalg har besluttet at anken i sin helhet skal avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, og at det skal avholdes muntlige forhandlinger, jf. domstolloven § 5 første ledd annet punktum og straffeprosessloven § 387.
- (17) C – som ikke var part i kjennelsen for lagmannsretten – anket også avgjørelsen til Høyesterett. Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 18. september 2015 ble denne anken avvist.
- (18) Den ankende part – A – har i korthet anført:
- (19) As filmprosjekt er å belyse hvorfor norske borgere lar seg verve som fremmedkrigere i Syria og til ISIL. Miljøet som dette gjelder, er lukket, og hans tilgang til kildene er basert på tillit. Dette forutsetter et effektivt kildevern.
- (20) Lagmannsrettens kjennelse er uriktig fordi retten ikke har vurdert lovligheten av beslaget etter § 125 tredje ledd annet punktum. Etter denne bestemmelsen er kildevernet tilnærmet absolutt, jf. Rt. 2004 side 1400.
- (21) Også lagmannsrettens vurdering etter § 125 tredje ledd første punktum er uriktig.
- (22) Det bestrides ikke at det foreligger vektige samfunnsinteresser som tilsier at opplysningen gis, jf. det første grunnvilkåret i paragrafen. Men det andre grunnvilkåret er ikke oppfylt, idet det fremgår av lagmannsrettens begrunnelse at opplysningene ikke er avgjørende for oppklaring av saken. PST har også en rekke andre bevismidler til disposisjon, og etterforskningen var ikke stoppet opp da beslaget ble tatt.

- (23) I helhetsvurderingen som skal foretas etter § 125 tredje ledd, er det sentralt at As arbeid har stor samfunnsmessig betydning. Konsekvensen av beslaget har vært at A har mistet tilgang til kildene, og beslaget har derfor faktisk fått den negative konsekvens som kildevernet skal motvirke.
- (24) Lagmannsretten har funnet at det beslaglagte materialet inneholder identiteten til ukjente kilder. Dette er i seg selv avgjørende. Men også kjente kilder kan være beskyttet etter § 125 og EMK artikkel 10. Særlig gjelder det når identiteten er avslørt gjennom etterforskning, og kilden ikke selv frivillig har stått frem. Kildevernet etter EMK artikkel 10 omfatter også upublisert materiale.
- (25) Påtalemyndighetens subsidiære påstand om oppdeling kan ikke tas til følge, idet det må legges til grunn at det ikke vil være mulig å skille ut de deler som omhandler kjente kilder, uten også å risikere å røpe identiteten til ukjente kilder.
- (26) A slutter seg for øvrig til anførslene fra Norsk Redaktørforening.
- (27) A har nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt: Beslag foretatt hos A oppheves.**
- Subsidiært: Lagmannsrettens kjennelse oppheves.**
- I alle tilfeller: A tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten og Høyesterett."**
- (28) Partshjelperen — *Norsk Redaktørforening* — har i korthet anført:
- (29) Norsk Redaktørforening tiltrer anførslene fra A. I tillegg anføres:
- (30) Straffeprosessloven § 125 tredje ledd må anvendes i tråd med praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og rekommandasjoner fra Europarådets Ministerkomité. Gjennom dette er kildevernet etter EMK artikkel 10 de senere år blitt utvidet. Det avgjørende etter EMDs praksis er den reelle effekten av innsyn og det reelle behovet for beskyttelse av ytringsfriheten. Vernet er ikke begrenset til ukjente kilder. Også upublisert materiale er beskyttet, jf. blant annet EMDs dom 8. desember 2005 *Nordisk Film & TV A/S mot Danmark*, og storkammerdom 14. september 2010 *Sanoma Uitgevers B.V. mot Nederland*. Når upublisert materiale kan avsløre andre mulige kilder, slår kildevernet inn, jf. EMDs dom 18. april 2013 *Saint-Paul Luxembourg S.A. mot Luxembourg* og dom 16. juli 2013 *Nagla mot Latvia*.
- (31) For Norsk Redaktørforening er det vesentlig at det dreier seg om beslag av upublisert materiale ved en bredt anlagt ransaking uten spesifisering av hva man var ute etter, og at ransakingen skjedde i et redaksjonslokale. Dette er svært betenkelig og en ny praksis fra politiet; det har en "chilling effect" for journalisters tilgang til informasjon, og har preg av forhåndssensur.
- (32) Det er videre av betydning at kilder utsetter seg for særlig fare hvis de ikke har fullstendig trygghet for anonymitet når de forteller om terror, rekruttering av fremmedkrigere og enkeltpersoners voldelige virksomhet. Dette tilsier en særlig høy terskel for å gjøre unntak fra kildevernet.

- (33) Norsk Redaktørforening har nedlagt slik påstand:
- "1. Påstand nedlagt av A, tiltres.
 2. Norsk Redaktørforening tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett."
- (34) *Påtalemyndigheten* har i korthet anført:
- (35) Lagmannsretten har foretatt en riktig avveining etter straffeprosessloven § 125 tredje ledd, og avgjørelsen er i overenstemmelse med de føringer som er trukket opp i Rt. 2013 side 1290 og av EMD.
- (36) Saken er helt spesiell, og knytter seg til forhold som er vesentlige mer alvorlige enn det som har vært situasjonen i tidligere kildevern-saker for Høyesterett. Terrororganisasjoner vurderes som en stor trussel mot samfunnssikkerheten og demokratiske verdier. Deltakelse i og rekruttering til en terrororganisasjon er en særlig samfunnsskadelig virksomhet. Det følger av Appendix to Recommendation No. R (2000) 7 fra Europarådets Ministerkomité at "crimes against national security" anses som "major crime" som kan berettigede at journalistens kilde gjøres kjent.
- (37) Det må legges til grunn at informasjonen på opptakene vil gi vesentlige bidrag til oppklaringen, jf. lagmannsrettens konstatering av at filmopptakene kan gi PST "meget verdifulle spor". Det dreier seg om unik informasjon, som ikke er mulig å fremskaffe gjennom avhør eller annen etterforskning. Vilkåret i § 125 tredje ledd om at beviset skal ha vesentlig betydning for sakens oppklaring, er dermed oppfylt.
- (38) I helhetsvurderingen etter § 125 tredje ledd er det videre sentralt at de fleste kildene er kjent for PST. Det er uten betydning at denne kunnskapen er fremkommet gjennom etterforskning. At kildene er kjent, er avgjørende for den subsidiære påstanden om oppdeling av materialet, men har også betydning ved vurderingen av om de ukjente kildene som lagmannsretten viser til, skal beskyttes. Vernet etter § 125 gjelder ikke kjente kilder, jf. Rt. 2011 side 1266.
- (39) Kildens eget forhold står også sentralt. Filmopptakene knytter seg til kildenes – de siktedes – straffbare forhold, og kildevernet er da svakere enn der det gjelder en kilde som gir informasjon om andres kritikkverdige forhold.
- (40) Det er ikke grunnlag for kritikk mot ransakingen; den ble gjennomført skånsomt og betryggende, og A overleverte frivillig materialet. Norsk Redaktørforening overdramatiserer når den anfører at ransakingen av filmstudioet innvarsler en ny praksis med hensyn til ransaking av redaksjonslokaler. Straffesaken er helt spesiell og svært alvorlig, og ransakingen og beslaget var nødvendig av hensyn til etterforskningen.
- (41) Ved vurderingen av om PSTs beslag har en "chilling effect" for journalisters tilgang til informasjon har det betydning at PSTs gjennomgang av materialet først kan skje etter at domstolene har tatt stilling til beslaget. Dette gir trygghet for kildene, noe også EMD legger vekt på. Formålet med ransakingen var heller ikke å avsløre kildene, og beslaget var spisset og konsentrert.
- (42) Kommunikasjonsavlyttingen av telefonsamtalen mellom C og D 8. juni 2015 viser en uheldig involvering og rolleblanding fra Ds side. Han opptrer ikke som en uhildet og

uavhengig journalist med distanse til kildene, og kildevernet er svakere når journalisten ikke utfører sitt oppdrag på en saklig og troverdig måte.

- (43) Påtalemyndigheten bestrider at forholdet omfattes av § 125 tredje ledd annen setning. Kriteriet "avdekket" er ikke oppfylt når opplysningene var kjent for politiet.
- (44) Subsidiært anfører PST at beslaget bare skal oppheves for de delene som omfatter skjulte kilder. En slik fremgangsmåte ble anvist av EMD i Nordisk Film-saken, og lar seg gjennomføre også i foreliggende sak.
- (45) Påtalemyndigheten har nedlagt slik påstand:
- "Prinsipalt: Anken forkastes.**
- Subsidiært: Politiets Sikkerhetstjenestes begjæring om å opprettholde beslag hos A tas til følge med unntak for den del av materialet som viser eller identifiserer ukjente kilder."**
- (46) *Mitt syn på saken*
- (47) Det følger av straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 4 at Høyesterett har full kompetanse. Partene er midlertidig enige om at Høyesterett ved avgjørelsen av spørsmålet om beslag skal legge til grunn lagmannsrettens beskrivelse av hva materialet inneholder.
- (48) Straffeprosessloven § 125 første ledd gir redaktøren av trykt skrift rett til å nekte å svare på hvem som er kilde for opplysninger i en artikkel, eller kilde for andre opplysninger som er betrodd ham. Etter bestemmelsens femte ledd gjelder kildevernet tilsvarende for medarbeidere i annen medievirksomhet som i hovedtrekk har samme formål som aviser og kringkasting.
- (49) Det er ikke bestridt at As filmprosjekt er omfattet av dette formålet, og at A faller innenfor den beskyttede personkretsen etter paragrafen. Jeg er enig i dette.
- (50) Paragraf 125 gjelder tilsvarende for beslagsretten etter straffeprosessloven § 203, jf. § 204. Jeg nevner også at tvisteloven § 22-11 inneholder en parallell bestemmelse for sivile saker.
- (51) Det sentrale spørsmålet i saken er om lagmannsrettens avveining av de ulike hensyn i straffeprosessloven § 125 tredje ledd er korrekt, på bakgrunn av at den beslaglagte filmen vil kunne avsløre uidentifiserte kilder.
- (52) Saken aktualiserer imidlertid også spørsmålet om kildevernet gir beskyttelse mot ransaking og beslag av upublisert journalistisk materiale i form av notater, lydopptak og film, som ikke er bearbeidet med sikte på å anonymisere kilder. Før jeg går inn på avveiningen etter § 125 tredje ledd, skal jeg si noe om dette.
- (53) Det har i norsk rettspraksis vært lagt til grunn at straffeprosessloven § 125 ikke beskytter innholdet av de opplysninger journalisten har fremskaffet, men bare gir rett til å nekte utlevering og beslag av journalistisk materiale hvis det direkte eller indirekte kan avsløre de kilder journalisten har benyttet. Jeg viser her til Høyesteretts kjæremålsutvalgs avgjørelser i Rt. 1996 side 1375, Rt. 1997 side 1734 og Rt. 1999 side 532. I Rt. 2011 side

1266 la flertallet til grunn at en journalist ikke kan nekte å forklare seg om kontakten med en kilde som var offentlig kjent etter at kilden selv hadde stått frem. Flertallet la videre til grunn at det samme trolig må gjelde når det på annet grunnlag er etablert utenfor rimelig tvil hvem som er kilden. Saken er påklaget til EMD, og klagen er ennå ikke avgjort.

- (54) Etter EMDs praksis gir EMK artikkel 10 – som blant annet beskytter pressens ytringsfrihet – en noe videre ramme for beskyttelse av journalistisk materiale, idet kildevernet etter denne bestemmelsen ikke er begrenset til et vern mot å identifisere kilden ved navn, bilde eller annen personidentifikasjon. Såfremt journalistens kilder kan bli avslørt, omfatter vernet etter EMK artikkel 10 også uredigert og upublisert materiale, som for eksempel råopptak av film. I Appendix to Recommendation No. R (2000) 7 fra Europarådets Ministerkomité artikkel 1 blir det fastslått at kildebeskyttelsen gjelder "the right of journalists not to disclose information identifying a source". Under forutsetning av at informasjonen "is likely to lead to the identification of a source" omfatter kildebeskyttelsen også "the factual circumstances of acquiring information from a source by a journalist" og "the unpublished content of the information provided by a source to a journalist". I dom 16. juli 2013 *Nagla mot Latvia* avsnitt 81 har EMD vist til denne rekommandasjonen. Det sentrale for kildevernets utstrekning etter EMDs praksis er, slik jeg forstår det, om beslaget kan ha en dempende – og derved skadelig – virkning på pressens tilgang til kilder.
- (55) PST har anført at ransakingen og beslaget ikke hadde til formål å avsløre As kilder. Dette er imidlertid ikke avgjørende, se EMDs storkammerdom 14. september 2010 *Sanoma Uitgevers B.V. mot Nederland* avsnitt 66. Som fremholdt i avsnitt 72 i denne dommen, kan det likefullt dreie seg om "an order for the compulsory surrender of journalistic material which contained information capable of identifying journalistic sources". Etter EMDs praksis anses ransaking og beslag som et mer drastisk inngrep enn et krav om å opplyse navnet på en kilde, fordi politiet gjennom dette kan få tilgang til all dokumentasjon som journalisten besitter. Jeg viser her særlig til dom 18. april 2013 *Saint-Paul Luxembourg S.A. mot Luxembourg* avsnitt 54 hvor EMD uttaler:
- "The Court notes that the case file does not indicate that any sources were found other than those already published in the article. Nevertheless, in the light of the Court's understanding of information likely to identify a source, and in view of the extent of the power bestowed by the search on the authorities searching the registered office of the applicant company, the Court considers that in the present case the police officers were capable, thanks to the warrant in issue, of accessing information which the journalist did not wish to publish and which was liable to disclose the identities of other sources."**
- (56) Denne uttalelsen viser også at det ikke er avgjørende om materialet faktisk inneholder kildeopplysninger, såfremt ransakingsbeslutningen var utformet slik at beslaget kunne ha avslørt journalistens kilder.
- (57) Etter EMDs praksis kan i spesielle tilfelle også upublisert materiale som ikke inneholder informasjon som kan føre til avsløring av en kildes identitet, nyte et visst vern. Dommen 8. desember 2005 *Nordisk Film & TV A/S mot Danmark* er her sentral. Det dreide seg om et uredigert filmopptak som identifiserte en person som var filmet uten at han visste det, og følgelig ikke opptrådte som kilde. EMD fastslo at selv om materialet ikke inneholdt kildeopplysninger, og mistenktes identitet var kjent for politiet, kunne selve plikten til overlevering ha skadevirkninger – en "chilling effect" – for pressens ytringsfrihet. Vernet i en situasjon som dette er imidlertid svakere enn det tradisjonelle kildevernet:

"On the other hand, the Court is not convinced that the degree of protection under Article 10 of the Convention to be applied in a situation like the present one can reach the same level as that afforded to journalists, when it comes to their right to keep their sources confidential, notably because the latter protection is two-fold, relating not only to the journalist, but also and in particular to the source who volunteers to assist the press in informing the public about matters of public interest."

- (58) EMD konkluderte etter dette med at Danmarks Højesteret hadde foretatt en forsvarlig forholdsmessighetsvurdering etter artikkel 10 nr. 2 ved å begrense innsynet til bare de deler som ikke kunne identifisere tradisjonelle kilder.
- (59) I foreliggende sak har lagmannsretten konstatert at den beslaglagte råfilmen vil kunne avsløre uidentifiserte kilder. Det er derfor ikke tvil om at § 125 kommer til anvendelse, og det er ikke nødvendig å gå nærmere inn på hvor langt EMK artikkel 10 beskytter upublisert materiale.
- (60) Hvorvidt beslaget skal opprettholdes, må vurderes etter straffeprosessloven § 125 tredje ledd, som fastsetter:

"Når vektige samfunnsinteresser tilsier at opplysningen gis og den er av vesentlig betydning for sakens oppklaring, kan retten etter en samlet vurdering likevel pålegge vitnet å oppgi navnet. Dersom forfatteren eller kilden har avdekket forhold som det var av samfunnsmessig betydning å få gjort kjent, kan vitnet bare når det finnes særlig påkrevd pålegges å oppgi navnet."

- (61) Jeg finner det klart at vektige samfunnsinteresser tilsier at påtalemyndigheten får tilgang til materialet. Dette er heller ikke bestridt av A. Politiets etterforskning av rekruttering til og deltakelse i terrororganisasjoner er nødvendig av hensyn til samfunnssikkerheten og for å avverge at sårbare unge mennesker blir involvert i krigshandlinger.
- (62) Ut fra lagmannsrettens beskrivelse av den bevismessige betydningen av det beslaglagte materialet, kan jeg derimot vanskelig se at vilkåret om at det beslaglagte materialet må være "av vesentlig betydning for sakens oppklaring", er oppfylt.
- (63) Etter forarbeidene – NOU 1988:2 side 18 – må opplysningen om kildens identitet være av vesentlig betydning "til å få løst den konkrete sak". Som fremholdt av Aarli i artikkelen "Massemedienes kildevern" inntatt i "Bevis i straffesaker – utvalgte emner" (2015) side 436, må det dreie seg om avgjørende informasjon som ikke kan fremskaffes på annen praktikabel måte. Av rettspraksis viser jeg særlig til Rt. 2010 side 1381 avsnitt 50 og Rt. 2013 side 1290 avsnitt 24.
- (64) Lagmannsretten uttaler om bevisvurderingen:

"For så vidt gjelder filmopptaket som viser bilturen fra Oslo til Gøteborg, er det etter lagmannsrettens syn usikkert hvor mye PST vil få ut av dette. Lagmannsretten antar likevel at det vil kunne være forhold i denne delen av materialet som vil kunne gi PST verdifull informasjon, spesielt når dette filmopptaket sees i lys av filmopptak foretatt forut for reisen til Gøteborg, herunder opptak som viser Bs utstyr og intervju med ham. Ut fra de opplysninger som fremgår av dok 04,04 – særlig s. 6 – er det lagmannsrettens oppfatning at de her nevnte filmopptakene kan gi PST meget verdifulle spor."

- (65) Selv om det beslaglagte materialet etter lagmannsrettens syn "kan gi PST meget verdifulle spor", legger lagmannsretten etter min mening til grunn en for lav terskel for å akseptere

beslaget når den samtidig uttaler at det er "usikkert hvor mye PST vil få ut av" filmopptaket som viser bilturen fra Oslo til Gøteborg.

- (66) Det fremgår av dette at lagmannsretten har vært i tvil om opplysningenes verdi for etterforskningen. Da tilgang til beslaget etter min oppfatning under enhver omstendighet må nektes etter helhetsvurderingen som skal foretas etter § 125 tredje ledd første punktum, finner jeg det ikke nødvendig å gå nærmere inn på lagmannsrettens vurdering av den bevismessige betydning av det beslaglagte materialet.
- (67) Dersom grunnvilkårene i straffeprosessloven § 125 tredje ledd for å gjøre unntak fra kildevernet er oppfylt, skal det foretas en interesseavveining, og vurderingen må foretas i samsvar med EMK artikkel 10 og EMDs praksis. Jeg nøyer meg her med å vise til Rt. 2013 side 1290 avsnitt 25 til 27, som redegjør for de retningslinjer som EMD har trukket opp. Det sentrale er at kildevernet bare kan vike hvis det foreligger "an overriding requirement in the public interest". I Rt. 2004 side 1400 avsnitt 46 ble det fremholdt at hvis opplysninger som kilden har gitt er av samfunnsmessig betydning, er kildevernet "langt på vei [...] absolutt". Hvis saken gjelder alvorlig kriminalitet, kan det imidlertid være grunn til å gjøre unntak fra kildevernet, jf. Rt. 2013 side 1290 avsnitt 32, hvor det fremholdes:
- "På den annen side er det grunn til å merke seg Appendix to Recommendation No. R (2000) 7 'Principles concerning the right of journalists not to disclose their sources of information' fra Europarådets Ministerkomité. Under punktet 'Limits to the right of non-disclosure' er det fremholdt at hvis det er snakk om 'prevention of major crime', kan kildevernet måtte vike. Som eksempler på forbrytelser som faller inn under 'major crime', nevnes 'murder, manslaughter, severe bodily injury, crimes against national security, or serious organised crime'. Dersom slike forbrytelser kan forhindres, kan det 'possibly justify the disclosure of a journalist's source'. [...]"**
- (68) Forbrytelser mot terrorlovgivningen faller innenfor denne oppregningen. I den konkrete vurderingen av om det skal gjøres unntak fra kildevernet, må det på den annen side også tas i betraktning at kilder til informasjon om slik virksomhet kan utsette seg for særlig stor fare hvis deres identitet skulle bli kjent.
- (69) As filmprosjekt har som formål å avdekke hva som motiverer norske statsborgere til å bli Syriafarere og hvordan C og hans trosfeller i Profetens Ummah kommuniserer med trosfeller. A har gitt uttrykk for at filmen skal gi innsikt i terrororganisasjonen Den islamske staten og deres forsøk på å islamisere verden. Jeg nevner at filmprosjektet har økonomisk støtte fra Norsk Filminstitutt og Fritt Ord.
- (70) Etter min vurdering er As filmprosjekt i kjernen av undersøkende journalistikk; det griper fatt i et sentralt og presserende samfunnsproblem hvor allmenheten og myndighetene har behov for kunnskap og innsikt. Undersøkelsene er gjort mulig fordi A har en særlig og tillitsbasert tilgang til et lukket islamistisk miljø. Jeg legger til grunn at et effektivt kildevern er helt avgjørende for at filmen kan realiseres. Så vidt jeg forstår, er også konsekvensen av politiets ransaking og beslag at kildene har trukket seg.
- (71) På denne bakgrunn gjør det seg derfor gjeldende særlig sterke kildevern hensyn. Men også hensynet til etterforskningen i en så alvorlig sak veier tungt. Politiet har imidlertid en rekke etterforskningsmetoder til disposisjon i saker som dette, og det fremstår som uklart hvor nødvendige opplysningene i det beslaglagte filmmaterialet er for etterforskningen.

Det er også et moment i helhetsvurderingen at Bs reise til Syria var avverget da ransakingen fant sted.

- (72) Lagmannsretten var i betydelig tvil om kildevernet måtte vike. Denne tvilen skal imidlertid falle ut til fordel for kildevernet, se Ot.prp. nr. 55 (1997–1998) side 25, der det heter:

"I de tvilstilfeller som kan komme til avgjørelse for domstolene, bør en ledende synsmåte - i tråd med grunntanken bak et kildevern - være at en alvorlig tvil heller faller ut til fordel for at vitneplikt ikke pålegges enn for det motsatte."

- (73) PST har anført at det har vært en uheldig rolleblanding mellom journalist og kilde, og at fotografen D ikke har utvist nødvendig distanse og objektivitet til kildene.
- (74) Etter EMDs praksis har det betydning for forholdsmessighetsvurderingen om journalisten har opptrådt med nødvendig objektivitet. Jeg viser til dom 22. november 2012 *Telegraaf Media Nederland Landelijke Media B.V. mfl. mot Nederland* avsnitt 126, hvor det heter:

"Under the terms of Article 10 § 2, the exercise of freedom of expression carries with it duties and responsibilities which also apply to the press. Article 10 protects a journalist's right – and duty – to impart information on matters of public interest provided that he is acting in good faith in order to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism ..."

- (75) Det kan i denne sammenheng også vises til dom 27. mai 2014 *Stichting Ostade Blade mot Nederland*, som fastslår at kildevernet er svakere der en person under dekke av anonymitet benytter pressen som et talerør for å få publisitet om egne forbrytelser.
- (76) PSTs anførsel knytter seg til en telefonsamtale mellom C og D, hvor D kommer med uttalelser som antyder at han beroliger C med at kompromitterende uttalelser vil bli redigert bort. Tatt på ordet kan det som fremkommer i samtalen, tilsi at D ikke oppfyller de journalistiske krav som berettiger et strengt kildevern. Uttalelsene er imidlertid fremkommet i en spesiell situasjon. Samtalen kan også forstås som utslag av det tillitsforhold mellom journalisten og kilden som er en forutsetning for at opplysninger av særlig følsom karakter skal avdekkes. Påtalemyndigheten har ikke anført noe som skulle tilsi at dette ikke var tilfellet. Jeg finner derfor ikke grunn til å legge avgjørende vekt på det D gir uttrykk for i samtalen.
- (77) PST har videre anført at det må tillegges vekt at B og C er siktet i saken. Jeg kan ikke se at dette har betydning. Riktignok kan det ha betydning om kilden opptrer ulovlig eller kritikkverdig når det gis informasjon. Men dette vil i seg selv ikke være avgjørende, og foreliggende sak gjelder en annen situasjon. Jeg viser til Rt. 2013 side 1290 avsnitt 30.
- (78) Jeg har tidligere redegjort for at EMD oppstiller et bredt vern for upublisert materiale som kan avsløre uidentifiserte kilder. På bakgrunn av dette, og den interesseavveiningen jeg har foretatt, er jeg kommet til at det ikke er grunnlag for at kildevernet skal vike etter § 125 tredje ledd første punktum.
- (79) Partene har vært uenige om hvorvidt § 125 tredje ledd andre punktum kommer til anvendelse. Da denne bestemmelse bare gir en retningslinje for interesseavveiningen etter første punktum, finner jeg det ikke nødvendig å ta stilling til dette. Selv om vilkårene i § 125 tredje ledd andre punktum ikke er oppfylt, vil terskelen for å gjøre unntak fra

kildevernet øke med den samfunnsmessige betydning av journalistens arbeid, jf. Rt. 2004 side 1400 avsnitt 46.

- (80) Det gjenstår å ta stilling til påtalemyndighetens subsidiære påstand om at materialet skal oppdeles, slik at PST skal få tilgang til de deler som bare gjelder de kjente kildene.
- (81) Etter mitt syn kan denne påstanden ikke tas til følge. Hvor langt kildevernet etter EMK artikkel 10 rekker i et tilfelle som dette, er uklart, og må bero på en konkret vurdering. Forutsetningen for Bs deltakelse i filmopptakene var at han skulle være anonym. At hans identitet ble kjent for PST, skyldtes utelukkende etterforskningen. De hensyn som begrunner kildevernet, tilsier tilbakeholdenhet med å godta beslag i en slik situasjon. Jeg viser i denne sammenheng til det jeg har sagt om vernet for upublisert materiale etter EMK artikkel 10. I denne sammenheng legger jeg videre vekt på at det dreier seg om filmopptak hvor det som sies, kan avsløre andre kilder, og at det må antas å være vanskelig å foreta en utskilling. Som jeg tidligere har påpekt, er det også usikkert hvilken bevisverdi materialet har.
- (82) Jeg er etter dette kommet til at beslaget må oppheves.
- (83) A ble i tingrettens kjennelse tilkjent sakskostnader for tingretten. For Høyesterett har A fri sakførsel. Etter analogi fra tvistelovens regler har han krevd dekket sakskostnadene for lagmannsretten. Disse utgjør 57 235 kroner inklusive merverdiavgift. Jeg finner at kravet må tas til følge.
- (84) Norsk Redaktørforening har krevd 431 466 kroner i sakskostnader for Høyesterett inklusive merverdiavgift, hvorav 300 000 kroner er salær. Også dette kravet må tas til følge.
- (85) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Beslaget hos A oppheves.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Justis- og beredskapsdepartementet til A 57 235 – femtisyttusentohundreogtrettifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Justis- og beredskapsdepartementet til Norsk Redaktørforening 431 466 – firehundreogtrettientusenfirehundreogsekstiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

- (86) Dommer **Webster:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (87) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (88) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (89) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (90) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Beslaget hos A oppheves.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Justis- og beredskapsdepartementet til A 57 235 – femtisjutusentohundreogtrettifem – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Justis-og beredskapsdepartementet til Norsk Redaktørforening 431 466 – firehundreogtrettientusenfirehundreogsekstiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Riktig utskrift bekreftes: